

З метою підвищення харчової цінності хлібобулочних виробів широко використовують білкові концентрати, ізоляти та інші продукти з підвищеним утриманням білку. Концентрати містять білку не менше 70%, а ізоляти – не менше 95% на суху речовину. Одержують їх із шроту сої, насіння соняшника, крові забійних тварин і інших продуктів.

Для підвищення харчової цінності хлібобулочних виробів використовують також нетрадиційну сировину, про яку говорилося вище.

Хліб і хлібобулочні вироби більш ніж наполовину задовольняють потреби людини в живильних речовинах і необхідній для нього енергії. Тому на сьогоднішній день існує реальна необхідність поліпшення харчової цінності хліба і хлібобулочних виробів, адже харчова цінність продукту тим вище, чим у більшому ступені його склад відповідає вимогам раціонального харчування людини.

ТЕХНІЧНА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ І ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА В ГОСПОДАРСТВАХ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

**Т.В.АРЕСТЕНКО – аспірант, Таврійська державна
агротехнічна академія**

Вся практика сільського господарства показує, що раціональне використання землі та інтенсифікація землеробства тісно пов'язані з розширеним використанням і удосконаленням техніки. Сільськогосподарські підприємства, що забезпечені сучасною високопродуктивною технікою, мають можливість застосовувати прогресивні методи підвищення урожайності.

Ріст урожайності, у свою чергу, сприяє зниженню трудомісткості і собівартості продукції, що підтверджується даними групової табл. 1, розрахованої для 65 господарств трьох районів півдня Запорізької області за 1998 рік.

Таким чином, зріст урожайності в третій групі господарств у порівнянні з першою в 2 рази призводить до зниження прямих витрат праці на одиницю продукції та її собівартості в 1,8 рази.

Ступінь впливу енергозабезпеченості на урожайність основних сільськогосподарських культур і результативність виробництва продукції рослинництва і сільського господарства в цілому відображені в таблиці 2.

Таблиця 1 – Залежність між урожайністю, трудомісткістю і собівартістю продукції

Групи господарств за урожайністю зернових, ц/га	Число господарств	Урожайність зернових		Прямі витрати праці на 1 ц зерна		Собівартість 1 ц зерна	
		ц/га	у % до I групи	люд-год	у % до I групи	грн	у % до I групи
До 15,0	15	12,2	100,0	2,26	100,0	19,9	100,0
15,1...20,0	33	17,4	142,6	1,37	60,6	15,1	75,9
Понад 20,0	17	25,1	205,7	1,25	55,3	11,0	55,3
Разом і в середньому	65	18,3	150,0	1,45	64,2	14,2	71,4

Таблиця 2 – Вплив енергозабезпеченості на ефективність виробництва в сільськогосподарських підприємствах Запорізької області в 1998 р.

Показники	Групи господарств за наявністю енергетичних потужностей на 100 га рілля, к. с.			
	До 160	160,1-260	Понад 260	Разом у середньому
Число господарств у групі, шт.	17	31	17	65
Наявність енергетичних потужностей на 100 га рілля, к. с.	128,6	198,1	341,0	210,5
у % до 1 групи	100	154	265	164
Урожайність зернових, ц/га	14,2	18,5	22,1	18,3
у % до 1 групи	100	130	156	129
Урожайність соняшнику, ц/га	7,3	9,6	10,7	9,2
у % до 1 групи	100	132	147	126
Отримано валової продукції сільського господарства в розрахунку на 100 га рілля, тис.грн.	15,6	24,7	34,2	24,2
у % до 1 групи	100	158	219	155
у т.ч. продукції рослинництва, тис.грн	11,3	19,6	22,6	17,9
у % до 1 групи	100	173	200	158

Дані групування свідчать, що урожайність сільськогосподарських культур і ефективність виробництва в цілому знаходяться в 144

прямої залежності від рівня енергозабезпеченості. Так, в I групі господарств, що мають низьку енергозабезпеченість, урожайність зернових нижче відповідно на 30 і 56%, ніж в II й III групах, сояшнику - на 32 і 47%, що у свою чергу відбилося на рівні землевіддачі. Обсяг виробництва валової продукції сільського господарства на 100 га рілля в I групі на 58 і 119% менше, ніж в II й III, продукції рослинництва відповідно менше на 73 і 100%.

В даний час унаслідок фінансово-економічної кризи різко скоротився обсяг капітальних вкладень у сільське господарство області. Це призвело до того, що тільки за період із 1996 по 1999 роки вартість основних засобів у сільськогосподарських підприємствах скоротилася на 3,1%, у тому числі основних засобів сільськогосподарського призначення - на 4,1%. При цьому зменшилася питома вага активних засобів на 1,3% і склала на початок 1999 року усього 15,1%. Таким чином, у сільському господарстві області в даний час сформувалася структура основних фондів із дуже низькою питоною вагою машин, устаткування і транспортних засобів.

Фактична забезпеченість сільськогосподарських підприємств основними видами техніки подана у табл.3. Як очевидно з приведених даних за період із 1990 по 1999 роки рівень забезпеченості тракторами знизився на 9,1; зернозбиральними комбайнами - на 16,7; вантажними автомобілями - на 20,2 %. Нормативний аналіз показує, що забезпеченість сільського господарства області основними видами техніки не відповідає сучасним техніко-технологічним вимогам виробництва.

Таблиця 3- Динаміка рівня забезпеченості сільськогосподарських підприємств Запорізької області основними видами техніки

Показники	1990	1992	1994	1996	1998	1998 у % до 1990
Трактори в розрахунку на 1000 га рілля, шт.	11	12	12	10	10	90,9
Зернозбиральні комбайни в розрахунку на 1000 га посівів зернових, шт.	6	7	7	7	5	83,3
Вантажні автомобілі в розрахунку на 1000 га рілля, шт.	12,4	12,2	11,2	9,9	9,9	79,8

Слід зазначити негативну динаміку погіршення якісного складу технічної бази сільського господарства області. Протягом останніх 4...5 років нова техніка в господарства практично не над-

ходила, у той час як знос основних засобів і, зокрема, машинно-тракторного парку, перевищує в більшості господарств 70%.

Вибіркове обстеження стану технічних засобів сільськогосподарських підприємств (табл.4) показує, що найбільша питома вага у віковій структурі машинно-тракторного і автомобільного парків припадає на техніку старше 9 років: по тракторах - 47,8; зернозбиральних комбайнах - 79,3; кукурудзозбиральних - 59,3; кормозбиральних - 54,9, бурякозбиральних - 64,7; картоплезбиральних - 100; вантажних автомобілях - 97,4%.

Таблиця 4 - Віковий склад машино-тракторного парку сільськогосподарських підприємств Запорізької області на 01.01.99, %

Показники	1985 і раніше	1986-1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Усього
Трактори	22,6	45,1	8,9	10,5	6,9	2,4	0,5	0,6	1,4	1,1	100
Комбайни зернозбиральні	7,3	72,0	8,8	7,8	1,6	1,0	1,0	-	0,5	-	100
Комбайни кукурудзозбиральні	3,7	55,6	14,8	3,7	14,8	3,7	3,7	-	-	-	100
Комбайни кормозбиральні	6,2	48,7	9,7	15,9	15,0	2,7	0,9	0,9	-	-	100
Комбайни бурякозбиральні	5,9	58,8	5,9	29,4	-	-	-	-	-	-	100
Комбайни картоплезбиральні	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100
Вантажні автомобілі	63,2	34,2	2,6	-	-	-	-	-	-	-	100

Водночас через відсутність засобів для придбання нової техніки в 1998 році було списано тільки 11,2% тракторів, 12,3 - зернозбиральних, 20,6 - кукурудзозбиральних, 12,4 - кормозбиральних, 10,5 - бурякозбиральних комбайнів і 5,2% вантажних автомобілів.

Вік, а значить знос техніки негативно відбився на коефіцієнті її технічної готовності. В порівнянні з 1990 у 1998 році він скоротився по основних видах техніки на 20...28% і склав 0,79...0,66.

Всі зазначені вище негативні чинники позначилися на рівні механізації основних трудомістких робіт у рослинництві. Так, по

операції «посадка овочів» рівень механізації знизився за вищезгаданий період з 70 до 20%, по «збиранню овочів» - з 8 до 1%, «збиранню картоплі» - із 30 до 0%.

У цілому в області за зазначений період внаслідок скорочення чисельності машино-тракторного парку обсяг енергетичних потужностей у сільськогосподарських підприємствах скоротився в 1,66 рази, у тому числі по тракторних двигунах, що є основним джерелом енергетики в рослинництві - у 1,5 рази. Усього в сільськогосподарських підприємствах області на початок 1999 року зосереджено в розрахунку на середньорічного робітника 54 к. с., на 100 га сільгоспуді - 244,9 к.с.

Сільське господарство області несе великі з кожним днем зростаючі збитки від невиконання, невчасного та неякісного виконання механізованих сільськогосподарських робіт, і отже від неприпустимо високих утрат та зниження якості продукції. Так, виробництво валової продукції в області скоротилося за період із 1991 по 1998 роки на 49%, продуктивність праці - на 43,2%, урожайність зернових - на 19,8% і склала 20,7 ц/га. Скоротилися площі посівів. Питома вага збиткових підприємств у 1998 році склала 89,4%.

З метою рішення проблеми технічної забезпеченості в області стали створюватися машино-технологічні станції (МТС). На даному етапі - це найбільш раціональний шлях використання наявного МТП і запобігання розпилення засобів державної підтримки, що спрямовуються для закупівлі техніки для села. Важливим чинником, що збільшує актуальність організації таких структур, є реорганізація КСП, радгоспів, утворення великої кількості фермерських та інших господарств, найчастіше позбавлених сільськогосподарських машин і транспорту.

УДК 338.43633/65

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ - ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

О.В.ВОРОНЯНСЬКА – ст. викладач, Таврійська державна агротехнічна академія

Спеціалізації виробництва є одним із чинників, що не потребує великих капітальних вкладень, але істотно впливає на ефективність використання, уже наявних, матеріальних і трудових ресурсів. Тому в господарствах із високим рівнем спеціалізації, що